

ИЛИНДЕН

ВЕСНИК НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“ - ТИРАНА

Јас го разбираам светот единствено како поле за културен натпревар меѓу народите - ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ

ГОДИНА V

БРОЈ 30

ТИРАНА - АЛБАНИЈА

www.vesnik-ilinden.com

ISSN 2522-4514

СЕПТЕМВРИ 2017 / НОЕМВРИ 2017 Година

ГЛАВАТА ГОРЕ

Македонско друштво „Илинден“-Тирана ги повикува сите
Македонци во Албанија да се изјаснат дека се Македонци да
го чуват својот национален Македонски идентитет.

Во овој број

Страница 2

Федералната унијана европските националности изгласа резолуција поднесена од македонско друштво „Илинден“-Тирана за правата на македонците во Албанија

Страница 3

Претседателот на македонско друштво „Илинден“-Тирана за време на конгресот освари средби со преставници на фуен

Декларација на македонска алијанса за европска интеграција

Страница 4

Македонското друштво „Илинден“-Тирана воопшто не е задоволна од односот на Министрството за култура

Македонско друштво „Илинден“-Тирана ќе учествува на на хх-тиот фуен семинар со словенските малцинства од Европа

Советот на Општина Пустец открил дел од прогрес-извештајот за интеграција на Албанија во ЕУ

Страница 5

Ексклузивно интервју за весникот „Илинден“: или Халила, претседател на Македонско друштво „Илинден“-Тирана органок Голо Брдо

Страница 6

Претседателот на македонско друштво „Илинден“-Тирана учествуваше на меѓународната конференција на тема „Вредности и интереси во промена на светот: христијански пристап“ во Берлин

Страница 7

Јазикот е македонска се препознаталивост

Страница 9

Коци Sose - првиот министер за внатрешни работи на Албанија, има заслуга за македонскиот јазик во Албанија

KOKËN LARTË

Shoqata Maqedonase "Ilinden"-Tiranë i bën thirje të gjithë maqedonasve në Republikën e Shqipërisë të deklarojnë se janë maqedonas dhe të ruajnë identitetin kombëtar maqedonas.

**ФЕДЕРАЛНАТА УНИЈА НА ЕВРОПСКИТЕ НАЦИОНАЛНОСТИ ИЗГЛАСА РЕЗОЛУЦИЈА
ПОДНЕСЕНА ОД МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“-ТИРАНА ЗА ПРАВАТА НА
МАКЕДОНЦИТЕ ВО АЛБАНИЈА**

Македонско друштво „Илинден“-Тирана, како официјален член на Федералната унија на европските националности (ФУЕН) го искористи правото да достави резолуција до 62 конгресна Федералната унија на европските националности (ФУЕН) што се одржа во Клуј-Напока/Република Романија од 17- 21 мај 2017 година, за правата на Македонците во Република Албанија. Резолуција е изгласана унанимно од сите делегати на Федералната унија на европските националности (ФУЕН) ќе ја достави до Владата на Република Албанија и сите релевантни меѓународните институции. Имаме задоволство да објавиме дека ваква резолуција посветена на правата на македонското национално малцинство е за втор пат, двете резолуции и во 2016 година и сега беа доставени од Македонско друштво „Илинден“-Тирана. Резолуција содржи седум точки со кои се бара:

1. Владата на Република Албанија да потпиши и ратификува Европската повелба на Советот на Европа “за регионални и малцински јазици”.
2. Признавање на Македонското национално малцинство во Голо Брдо, Гора и цела територија на Република Албанија.
3. Државната телевизија (ТВШ) да еmitува програма на Македонски јазик.
4. Учење на мајчин Македонски јазик во државните школи во областа Голо Брдо и Гора како и во цела тертиерија на Република Албанија кај има значен број на Македонско Национално Малцинство.
5. Македонското национално малцинство во обласата Голо Брдо и Гора административна поделба спроведена 2015 година го смета чекор назад за почитување на правата на македонското национално малцинство во областа Голо Брдо и Гора. Владата на Република Албанија пред да почне нова административна поделба убедуваше дека општините кај живат малцинствата нема да се бришат се случи спротивното во областа Голо Брдо имаше три и три општини во Гора. Областа Голо Брдо и Гора во административна поделба во 1913 година беа во одделни административни единици. Административна поделба спроведена 2015 година не исполнити ту еден критериум од критериумите што постави владата сама како што се демографски, географски, економски и културени во овие области се посебни бидејќи живе Македонско национално малцинство. Згаснувањето на општините во Голо Брдо и Гора го отежнува животот на жителите на областа Голо Брдо и Гора, дури за обичен документ треба да патуват 2 часа. Македонско друштво „Илинден“-Тирана и Македонското национално малцинство во Република Албанија бара од три општини што имаше Голо Брдо и Гора да има по една општина да се именуваат Општина Голо Брдо и Општина Гора.
6. Во сите општини каде има повеќе од 20% македонско национално малцинство, покрај официјален јазик албански да е и македонски јазик. Владата да гарантира правото на користењето на мајчиниот јазик на македонското национално малцинство.
7. Финансиска поддршка од Министерството за култура за културни и образовани активности за македонско национално малцинство во Република Албанија.

На Конгресот присуствуvalе претставници на 50 асоцијации 300 делегати на повеќе од триесет малцинства од 30 земји во Европа и 50 новинари.

ПРЕТСЕДЕТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА ЗА ВРЕМЕ НА КОНГРЕСОТ ОСВАРИ СРЕДБИ СО ПРЕСТАВНИЦИ НА ФУЕН

Од 17-21 мај 2017 година се одржа 62-от Конгрес на Федералната Унија на Европските Националности (ФУЕН) во Клуј-Напока, Република Романија. На Конгресот присуствувајќе претставници на 50 асоцијации 300 делегати на повеќе од триесет малцинства од 30 земји во Европа и 50 новинари. Покрај другите, во неговата работа учествуваше и претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Гурѓај. Она што беше исклучително позитивно за Македонците во Албанија беше фактот дека резолуцијата поднесена од Македонско друштво “Илинден”-Тирана се изгласа на унаннимо од сите делегати на генералното собрание на Федералната унија

на европските националности (ФУЕН) ќе се достави до сите релевантни институции Република Албанија и сите релевантни меѓународните институции. Претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Гурѓај за време на конгресот освари средби со Винце Лорант, претседател на Федералната Унија на Европските Националности (ФУЕН), Халил Хабип Оглу, претседател на Федерацијата на Турците од Западна Тракија во Европа и потпреседател на Федералната Унија на Европските Националности, Олга Мартенспот преседател на Федералната Унија на Европските Националности и преставник на Германската заедница во Руска Федерација. Исто така, имаше средба и со Бернхард Зиец потпреседател на Федералната Унија на Европските Националности (ФУЕН), поранешен генерален секретар на Домовина, Федерација на Лужичките Сорби во Германија и со Сенгиз Ковач претседател на друштво за млади на Турците во Косово.

ДЕКЛАРАЦИЈА НА МАКЕДОНСКА АЛИЈАНСА ЗА ЕВРОПСКА ИНТЕГРАЦИЈА

Партијата Македонска Алијанса за Европска Интеграција истакнува дека малцинството што живее во овие простори е македонско малцинство официјално признато во Преспа или не и во регионот на Голо Брдо и Гора. Македонците во Албанија не се „Булгари“. Во Албанија живее македонско, грчко, српско-црногорско, влашко, ромско, босанско и египетско малцинство и напорите за признавање на непостоечко булгарско малцинство во Албанија го сметаме како фалсификат на Историјата и на вистината. Во Албанија нема булгарско малцинство. Такво малцинство има во главите на булгарските официјалните лица во Софија кои продолжуваат со антимакедонизмот како официјална политика за негирање на македонскиот народ. Партијата Македонска Алијанса за Европска Интеграција Прогрес-Извештајот на Албанија за интеграција на Република Албанија во Европска Унија одобрен од Европскиот Парламент во делот каде се бара признавање на булгарското малцинство во Преспа, Голо Брдо и Гора го смета како сериозно кршење на меѓународниот закон, Универсалната Декларацијата на Човековите Права и Слободи, геноцид над македонскиот народ и злосторство над човештвото. Партијата Македонска Алијанса за Европска Интеграција бара од Булгарија да не измислува булгари тамо каде што не постојат туку да го признае македонското малцинство во Булгарија. Партијата Македонска Алијанса за Европска Интеграција бара од Брисел да не ги злоупотребува македонците од Албанија како препрека на патот на Албанија во процесот за Интеграција во европската Унија. Македонците во Албанија не се „Булгари“. Во Албанија живее македонско, грчко, српско-црногорско, влашко, ромско, босанско и египетско малцинство и напорите за признавање на непостоечко булгарско малцинство во Албанија го сметаме како фалсификат на Историјата и на вистината. Во Албанија нема булгарско малцинство. Такво малцинство има во главите на булгарските официјалните лица во Софија кои продолжуваат со антимакедонизмот како официјална политика за негирање на македонскиот народ. Партијата Македонска Алијанса за Европска Интеграција Прогрес-Извештајот на Албанија за интеграција на Република Албанија во Европска Унија одобрен од Европскиот Парламент во делот каде се бара признавање на булгарското малцинство во Преспа, Голо Брдо и Гора го смета како сериозно кршење на меѓународниот закон, Универсалната Декларацијата на Човековите Права и Слободи, геноцид над македонскиот народ и злосторство над човештвото. Партијата Македонска Алијанса за Европска Интеграција бара од Булгарија да не измислува булгари тамо каде што не постојат туку да го признае македонското малцинство во Булгарија. Партијата Македонска Алијанса за Европска Интеграција бара од Брисел да не ги злоупотребува македонците од Албанија како препрека на патот на Албанија во процесот за Интеграција во европската Унија.

МАКЕДОНСКОТО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН“- ТИРАНА ВООПШТО НЕ Е ЗАДОВОЛНА ОД ОДНОСОТ НА МИНИСТРТВОТО ЗА КУЛТУРА

Македонското друштво “Илинден“- Тирана воопшто не е задоволна од односот на Министртвото за култура, како и изминатите години и оваа година Министерството за култура не прифатги ниеден проект на македонските друштва. Македонското друштво “Илинден“- Тирана кои аплицирал со години со прокет за одржување фолклорен фестивал на Македонците во Албанија секогаш е одбиено. Таму не сакаат ниту да слушнат за нашите проекти. Со години наназад, а и оваа година нема ниту пари за доставните проекти од друштвата на Македонците. Македонците имаат потреба од поддршка на проектите од Министерството за култура кои се однесуваат на

негување на традициите на Македонците кои живеат во Албанија. Министерството за култура треба да има предвид дека и Македонците во Република Албанија, треба да добиат проекти, македонците се лојални граѓани и ги плаќат сите даноци, но пари за културни активности нема. Инаку, повикот објавен од Министртвото за култура на први декември лани траел до 13 јануари.

МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН“-ТИРАНА ЌЕ УЧЕСТУВА НА НА ХХ-ТИОТ ФУЕН СЕМИНАР НА СЛОВЕНСКИТЕ МАЛЦИНСТВА ОД ЕВРОПА

Од 22.06.25.06.2017 година во Бауцен, Германија се одржа XX-тиот ФУЕН семинар на словенските малцинства од европа. Организатор е Унијана Европските Националности (ФУЕН) во соработак со Домовина Федерација на Лужичките Сорби во Германија членка на Унија на Европските Националности (ФУЕН). Покрај другите, во неговата работа учествуваше и претседателот на Македонско друштво “Илинден“-Тирана, Никола Ѓурѓај. Македонско друштво “Илинден“-Тирана како членка на ФУЕН исто време е и дел на работната група на Словенски малцинства во ФУЕН. Она што беше исклучително позитивно за Македонците во Албанија претседателот на Македонско друштво “Илинден“-Тирана Никола Ѓурѓај се претстави со подготвен материјал со тема “Положбата на Македонците во Албанија и положбата на Македонско друштво “Илинден“-Тирана” ваква пресентација беше за прв пат презентирано кај работната група на Словенски малцинства во ФУЕН. Претседателот на Македонско друштво “Илинден“-Тирана, Никола Ѓурѓај за време на семинарот освари средби со Винцзе Лорант, претседател на Федералната Унија на Европските Националности (ФУЕН), Бјарнат Суж потпреседател на Федералната Унија на Европските Националности (ФУЕН), Давит Статник претседател на Домовина - федерација на Лусијански Сорби, Германија, Тања Новотин Галубич заменик-градоначалник во Бјеловарска – Билогорска Жупанија од редовите на Чешкото малцинство во Хрватска. Исто така, имаше средба и со Бернхард Зиец потпреседател на Федералната Унија на Европските Националности (ФУЕН), и дел од бордот на Домовина, Федерација на Лужичките Сорби во Германија и со Рејска Липичец од Федерација на Лужичките Сорби во Германија и проект менаџер на Федералната Унија на Европските Националности (ФУЕН).

СОВЕТОТ НА ОПШТИНА ПУСТЕЦ ОТФРЛИ ДЕЛ ОД ПРОГРЕС-ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИНТЕГРАЦИЈА НА АлБАНИЈА ВО ЕУ

Советот на општина Пустец, Мала Преспа едногласно донесе одлука за отврлање и неприфаќање на делот од прогрес-извештајот за интеграција на Албанија во ЕУ, каде се споменува и се бара признавање на „бугарско“ малцинство и тоа во региони каде што живеат Македонци. Меѓу другото во одлуката од советот на општина Пустец, се повикува и на последниот попис од 2011 година што беше одержан во Албанија, каде во општина Пустец се декларираа окулу 3500 резидентни жители како Македонци и ниту еден како Бугарин.

ЕКСЛУЗИВНО ИНТЕРВЈУ ЗА ВЕСНИКОТ „ИЛИНДЕН“: ИЛИ ХАЛИЛАЈ, ПРЕТСЕДАТЕЛ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО „ИЛИНДЕН“-ТИРАНА ОГРАНОК ГОЛО БРДО

ИлиХалилај роденна 12 декември 1984 година во Требиште, област Голо Брдо, Албанија. Основно и среднообразование има завршен новородниот крај. Или Халилај преку настапи во земјата и на меѓународни форуми се бори за основните човекови права и подобрување на положбата на македонското национално малцинство во областа Голо Брдо, Албанија. Или Халилај и другарите од Македонско друштво „Илинден“-Тирана и огранокот во Голо Брдо, мудро, трпеливо и храбро развиваат активна политичка и културна дејност во областа Голо Брдо. Или Халилај од 15 декември 2012 година е претседател на Македонско друштво „Илинден“-Тирана, огранок Голо Брдо, како и дописник на Весникот Илинден за областа Голо Брдо.

Весник „Илинден“: Како ја оценувате положбата на Македонците во Голо Брдо?

Македонците во областа Голо Брдо живеат во 22 села. Голо Брдо имаше три големи општини како Општина Требиште, Општина Стеблево и Општина Острени. Но, за жал, поради новата територијална поделба ниту една од овие општини не остана. Со тоа нам, како Македонци ни се скратија речиси сите права, иако не можевме да се пофалиме со многу. Така, сега Македонците во областа Голо Брдо за извршување на најмала потреба мораат да патуваат дури до Општина Булќиза, која пак е два часа оддалеченост од голобрдските села. Со тоа ни е нанесена ненадоместлива и финансиска и фактичка штета. Финансискиот дел се однесува на зголемените трошоци на населението за завршување на основните потреби, но и поради тоа што финансите од населението не се слеваат во наши општини туку во една многу оддалечена од македонското население. Фактичката штета што ја трпиме, ја мериме со настојувањето на „кројачите“ на новата територијална поделба за разбивање македонското ткиво во овој дел од Албанија.

Весник „Илинден“: Со кои проблеми се соочуваат Македонците во областа Голо Брдо?

Македонците во областа Голо Брдо се соочуваат со многу проблеми. А сите заедно можат да се сведат на една констатација: немање основни човекови права. Ова го поткрепувам со фактот дека ние не сме признати од албанските власти како Македонци, па ќе продолжам со немањето образование на мајчин јазик. Тука мораме да ја спомнеме и исклучително лошата инфраструктура, немањето услови за основна здравствена помош поради немањето болници, еnormно големата невработеност на македонското население итн.

Весник „Илинден“: Дали има Македонци вработени во локални државни институции во областа Голо Брдо?

Секогаш имало вработени Македонци ама за жал вработените Македонци никогаш не смееле да го бранат идентитетот како Македонци бидејќи ако кажеа дека се Македонци одма би биле истерани од работа. Како што знаете во Голо Брдо се уште, за жал, не не признаваат како Македонско малцинство и така немаме никакво право како што на пример Македонците во Мала Преспа имаат некои права како македонско малцинство.

Весник „Илинден“: Кои се напорите што ги прави Македонско друштво „Илинден“ Тирана и огранок Голо Брдо за учење на мајчин македонски јазик за Македонците во областа Голо Брдо?

Ние, како претставници на Македонското друштво до сега сме пратиле 3-4 барања до Министерство за образованије на Република Албанија, со цел да ни дозволат да го изучуваме македонскиот јазик во Голо Брдо. За жал, на почеток не добивавме никаков одговор, за на последното барање истото барање да го пратиме и до Владата, Парламентот и Народниот правоборанител. Последниот не повика и на состанок, на кој лично присуствуваат, при што добивме голема поддршка и ни беше ветено дека ќе помогне се што може кога ќе се изгласа законот за малцинства во Република Албанија.

Весник „Илинден“: Знаме дека со граничниот премин со Република Македонија уште не е донесено решение истиот да функционира 24 часа, да биде ставен на втора категорија. Какви се вашите напори во тој правец?

Преминот работи од 08 до 20 часот летен период, а зиме од 08 до 18 часот. После ова време не може да помине никој. Ова не е проблем само за домародното население туку и за развојот на трговијата и секојдневниот живот на жителите во овој пограничен појас. За граничниот премин да почне да функционира 24 часа и да биде од втора категорија, исто така, сме праќале барања до албанските институции од кои до сега имаме добиено само ветувања, но досега ништо не е превземено. Се надеваме за брзо време дека и овој проблем ќе се реши во Голо Брдо.

Весник „Илинден“: Како претседател на Македонско друштво „Илинден“ Тирана огранок Голо Брдо, кои се вашите идни планови во однос на заштита на интересите на Македонците во областа Голо Брдо?

Ние како огранок на Македонското друштво „Илинден“ Тирана и централното друштво со седиште во Тирана напорно работиме и се бориме и бараме што побрзо Република Албанија да не признае како македонско малцинство и да ни бидат овозможени основните човекови права кои ние денес ги немаме. Напорно ќе работиме и на тоа нашите деца да го изучуваат нашиот мајчин македонски јазик и во училиштата низ Голо Брдо. Исто така, нашата намера е да ја зајакнеме трговската размена со соседните општини и со македонските жители од другата страна на границата. Имаме и желба да отвориме една библиотека, во почетокот, за детска литература која би прераснала во регионална библиотека.

Весник „Илинден“: Вашата порака како преседател на Македонско друштво „Илинден“ Тирана огранок Голо Брдо до Македонците во областа Голо Брдо?

Нашата порака е Македонците во Голо Брдо да не стравуваат од закани и реперкузии, отворено да говорат за нивното македонско потекло и нивниот македонски идентитет, а на тој начин и ние ќе можеме заедно да постигнеме поголеми успехи во добивањето на основните човекови права, според сите европски законски регулативи. На тој начин, ќе им биде затворен и просторот на другите народи и пропаганди да се обидуваат да не распарчат. Со векови, во Голо Брдо живееле и живеат само чисти Македонци, но за жал политичата и пропагандите на некои членки на европскиот сојуз насилено се обидуваат да не обезличат. Тоа, не смееме да им го дозволиме. Затоа, почитувани сограѓани, почитувани Македонци, да ја почитуваме синтагмата „Заедно сме посилни“.

ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА МАКЕДОНСКО ДРУШТВО “ИЛИНДЕН”-ТИРАНА УЧЕСТУВАШЕ НА МЕЃУНАРОДНАТА КОНФЕРНЕЦИЈА НА ТЕМА “ВРЕДНОСТИ И ИНТЕРЕСИ ВО ПРОМЕНА НА СВЕТОТ: ХРИСТИЈАНСКИ ПРИСТАП” ВО БЕРЛИН

Во Берлин, Соузна Република Германија од 27-30 мај 2015 година во Рускиот дом за култура во Берлина се одржа ХХIII Меѓународна Конференција на тема “Вредности и интереси во Промена на Светот: христијански пристап” организирано од Меѓународната фондација за единство на православните христијански нации со седиште во Москва Руска Федерација. На Конференција учествува од 20 земји покрај другите, во неговата работа учествуше и претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, г-дин Никола Гурѓај. Претседателот г-дин Никола Гурѓај се претстави со подготвен материјал во врска

со православното население во Албанија пред Конференцијата. Претседателот на Македонско друштво “Илинден”-Тирана, Никола Гурѓај освари средби со преставници на Меѓународната фондација за единство на православните христијански нации. Одделни средби имаше со г-дин Лео Ван Доесбург Директор за европски прашања во Европска Кристијан политичко движење со седиште во Холандија, со г-дин Силвиу Феодор претседател на Руска заедница во Румунија, со г-дин Мирон Игнат пратеник во Руманскиот парламент, г-дин Цорнелиу Фурцулита пратеник во Молдавскиот парламент и Гази Ханания советник на преседателот на Палестина Махмоуд Абас.

ЈАЗИКОТ Е МАКЕДОНСКА СЕРЕПРЕПОЗНА ТЛИВОСТ

Апстракт. Говорот на Гораните, кој се наоѓа на крајниот северозападен дел од македонската јазична територија, според релевантните фонетско-фонолошки и граматичко-структурни карактеристики недвосмислено припаѓа на македонскиот дијалектен систем. Авторот тргнува од премисата дека роднинската терминологија е најстариот слој во јазикот. Врз основа на темелна анализа на лексиката во горанскиот говор поврзана со роднинските односи, се потврдува тезата дека и на лексички план говорот на Гораните е цврсто поврзан со македонскиот јазик. Иако во текот на историјата, па дури и денес, Гораните себеси се идентификуваат како нашинци, сепак преку јазикот ја идентификуваат својата различност во однос на другите. Всушност, јазикот е македонската себепрепознатливост на Гораните.

Клучни зборови: себепрепознатливост (идентитет), јазик, Горани, говор, роднински односи, лексика. Македонците во областа Гора што ја сочинуваат триесет села, поделени во Република Македонија (две), во Република Косово (19) и во Република Албанија (девет), се исламизирани во XVIII и во XIX век. Според податоците со кои располагаме, иако не

се целосни, бројот на жителите во 1948 година по селата бил следниот: Брод – 2248 жители, Рестелица – 1393 жители, Рапче – 889 жители, Враништа – 755 жители, Радеша – 753 жители, Шајновец – 686 жители, Глобочица – 648 жители, Кукаљане – 543 жители, Лештане – 537 жители, Зли Поток – 486 жители, Крстец (Голем и Мал) – 465 жители, Млике – 461 жител, Орќуша – 415 жители, Драгаш – 408 жители, Диканце – 318 жители, Љубовиште – 344 жители, Крушево – 281 жител и Баќка – 222 жители (Димовски 1984: 180). Исламизацијата на дел од православниот македонски народ не останувал само акт на промена на верата, туку таа со себе носела опасност од натамошна етничка трансформација на исламизираниот дел од православниот македонски народ. „Бидејќи исламот не признаваше народносна припадност, а религијата како форма на општествена свест беше доминантна, таа создаде остри конфликти меѓу луѓето иако се наоѓаа во рамките на една јазична заедница. Верската самосвест кај исламизираните Македонци подоцна детерминирана како ‘турска’ ќе ја засени вистинската народносна припадност и цели векови ќе му го придушува националното чувство на овој дел од македонскиот народ“ (Лиманоски 1993: 11). Всушност, исламизацијата е првиот од двата чекора во одродувањето на македонскиот народ, а со губењето на мајчиниот македонски јазик и со примањето на туѓ јазик – турски или албански – исламизираниот дел од православниот македонски народ се турцизирал или се албанизирал, со што се остварува вториот и последниот чин во одродувањето, при што настанува тотална асимилација. Токму затоа, „со цел да извршат тотално одродување, сега (на милитантните кругови од редот на албанските сецеонисти, турски шовинисти или муслимански интегристи) трн во очите им стана македонскиот јазик, како основен етнички сведок и доказ за етничкото македонско потекло на Македонците муслумани“ (Лиманоски 1993: 15). Нагласуваме дека жителите во областа Гора, којашто се наоѓа во крајниот северозападен дел од македонската јазична територија, се Македонци врз кои е извршена исламизација со намера да се одродат од матичниот македонски народ. „Исламизацијата, забележува д-р Нијази Лиманоски, ќе предизвика и процеси на десловенизација на етнографскиот словенски простор и на Косово и Метохија и во Западна Македонија и пошироко преку насељување на албанско муслиманско население и исламизација и албанизација на домашното словенско население во овие области“ (Лиманоски, 1993: 10). Но Македонците во Гора не претгреа натамошно одродување, односно деетнлизација. „И покрај промената на религијата и имињата (како резултат на извршената исламизација) при што се посегнало и во низа други етнички белези и карактеристики, дури и во најдлабоката интима и свест, сепак ова исламизирано македонско население со самиот љубоморно зачуван македонски јазик, и натаму во одот низ историјата сè до денес објективно остана да му припаѓа на македонскиот етнос“ (Лиманоски, 1993: 40). Не треба да го заборавиме и фактот дека Македонците „во селата беа поисламизирани речиси насила

од повеќе причини но најчесто за остварување на општодржавните и военостратешките цели на турското царство“ (Лиманоски, 1993: 10). Мошне интересно е да се спомене следниот факт. Имено, од исказувањето на г. Исмаил Бојда, по потекло од селото Брод, дознавме дека селото имало четири дела, што ги сечат две улици во форма на крст. Во еден дел од селото живеат Богдановци, потомците на Богдан, од чиј род потекнува и г. Исмаил Бојда; во вториот дел живеат Томевци, потомците на Томе; во треетиот дел живеат Ѓурѓовци, потомците на Ѓурѓо; и во четвртиот дел живеат Аврамовци, потомците на Аврам. Патем, ќе споменеме дека името на селото *Брод* потекнува од соодветниот апелатив *брод* и значи ’плитко место на река, каде што може да се премине‘ < стсл. *brodъ* (Иванова, 2013: 75–76). Нашиот проучувања на лексиката на горанскиот говор од тематското подрачје роднински односи ни го потврдуваат фактот дека горанскиот говор не само што припаѓа на македонскиот дијалектен систем според главните фонетско-фонолошки и граматичко-структурни особености туку овој говор и на лексички план е органски поврзан со македонскиот дијасистем. Помеѓу другите, за тоа сведочат и следниве лексеми: брат, девер, дете, жена, зек (<зет), золва, јатрва, маќаха (<маќеа), муж (<маж), невеста, побратим, посестрица, сват, свекор, свекрва, сестра, син, снаа, ќерка и чедо, кои се единствени називи на македонското говорно подрачје и ја покриваат целата македонска јазична територија, односно лексемите *баба, дедо, мајка, сака, стрина, татко и тетка*, кои се застапени на најголем дел од македонска јазична територија (Дрвошанов 2013). При нашата определба да ја анализираме роднинската терминологија тргнавме од премисата дека роднинските односи имаат длабоки историски корени. Тоа го потврдува истакнатиот руски научник О. Н. Трубачев, кој забележува дека „според староста на своето првобитно оформување и според долготрајноста на развитокот, а одовде – според сложеноста на многу моменти од својата историја, терминологијата на роднинските односи зазема исклучителна положба во основниот речнички фонд“ (Трубачев, 1959: 17) на секој јазик, следствено во основниот речнички фонд и на македонскиот јазик. Тоа значи дека лексиката, поврзана со роднинските односи, го одразува најстариот слој во лексиката на секој јазик, се разбира, и во лексиката на македонскиот јазик. Споменавме, исто така, дека роднинските односи имаат длабоки историски корени, па, според тоа, сосема е очекувано имињата од таа област на синхронистички план да ја одразуваат старата етапа од развојот на македонскиот лексички состав. Токму затоа лексемите од тематското подрачје роднински односи ја потврдуваат исконската поврзаност на горанскиот говор со македонскиот дијасистем. Со оглед на фактот што македонскиот јазик долго време бил изложен на туѓи влијанија од балканскиот латинитет, од грчкиот јазик и од други јазици, а, особено од турскиот јазик, има траги од нив дури и во фонетскиот и во морфолошкиот систем на македонскиот јазик. Треба да нагласиме дека туѓото влијание е најизразено во областа на лексиката, затоа што таа е најотворен систем за влез на странски зборови. Како се рефлектира туѓото јазично влијание во горанскиот говор во областа на лексиката? Сосем е разбирливо дека туѓите јазични влијанија се одразиле и во областа на лексиката на горанскиот говор, следствено тие се одразиле и во подрачјето на роднинската терминологија, како дел од лексичкиот состав на говорот. Меѓутоа, голем број од наведените називи од областа на роднинската терминологија, во однос на нивното потекло, се македонски наследени зборови. Покрај тоа што секој од овие називи ја потврдува органската поврзаност на горанскиот говор со македонскиот дијасистем, тие со нивната жива употреба, освен што ги прошируваат македонските лексички изоглоси на споменатите називи до крајниот северозапад од македонската јазична територија, според некоја карактеристика секој од нив претставува своевидно богатство за македонскиот јазик. Тоа значи дека Македонците во Гора го почитуваат духот на своите и наши прајдевци. Тие успеаја да ги зачуваат основните етнички карактеристики, својствени за македонскиот народ, со што го зачува „македонскиот ентитет и етнички континуитет од средниот век досега, иако напорите на муслиманското свештенство биле насочени кон тоа да ги избришат остатоците од предисламскиот период и тоа во јазикот, фолклорот, обичаите, битот и другите карактеристики“ (Лиманоски, 1993: 10). Денес пред нас се наметнува прашањето: дали Македонците во областа Гора, изложени на многубројни и на различни туѓи влијанија, ќеможат да го зачуваат македонскиот јазик, наследен низ векови од нашите и нивни прајдевци? Поврзувајќи ја „империјалистичката мисловна фантазија“ за Македонија на владите и на крунисаните поглавари од крајот на XIX и од почетокот на XX век со сегашноста, Ханс-Лотар Штепан констатира: „Денес не е воопшто поинаку: иако Македонија, во меѓувреме, го поседува статусот на демократска, легитимирана, суверена република и е призната членка на ОН, соседните држави смеат сосема отворено да трупат на сите страни за нивните божемни претенции и да го шират во светот сомнежот во меѓународно-правниот квалитет на Македонија, без, притоа, совесните и умерени големи сили или будните организации да преземат решителни мерки против тоа“ (Штепан, 2005: 215). За жал, реалистична, кристално јасна и точна констатација. Поради изложеноста на многубројни и на различни засилени туѓи влијанија, денес Македонците во областа Гора, тешко можат да го заштитат и да го зачуваат мајчиниот македонски јазик, кој е наследен низ векови од нашите и нивни прајдевци. И покрај тоа, нас единствено не охрабрува

фактот што Гораните се свесни за македонската припадност, изразувајќи ја својата македонска себепропознатливост преку говорот. Македонскиот говор во областа Гора, што го сочинуваат споменатите триесет села, независно од фактот што е поделен во три држави, „по неговиот фонолошки систем и по граматичката структура во целина и на синхрониски и на дијахрониски план влегува во составот на македонскиот дијасистем“ (Видоески, 1998: 312). Недвосмислена потврда за тоа дека Гораните се нераскинлив дел од македонската целост е токму нивниот говор, кој јасно зборува за длабоката втемененост на Гораните во нашата историја од памтивек до денес, односно јазикот преку кој ја манифестираат својата македонска себепропознатливост. Во долгата историја македонскиот народ, помеѓу другото, се идентификувал и преку јазикот. „Историјата на јазикот е неразделна од историјата и етногенезата на народот што го зборува тој јазик. Во него се одразени особеностите и менталитетот на тој народ. Затоа јазикот се смета за еден од неговите основни белези. Не случајно во повеќе јазици зборот *·a/vík* има значење и на *народ*, како грчкото *γλῶσσα*, *γλῶττα* и старословенското *Њъ»къ*“ (Илиевски, 2010: 125). Гора е компактна македонска дијалектна целост, во која од памтивек до денес живеат Гораните, кои се со исламска вероисповед. Но тоа не ги прави помалку Македонци.

Литература

Видоески, Божидар 1998. Дијалектите во македонскиот јазик. Том 1. Скопје: Македонска академија на науките и уметностите. Димовски, М-р Божидар 1984. „Областа Гора, природни карактеристики и население“. Македонци муслумани (Материјали од Првиот научен симпозиум одржан на 3 и 4 октомври 1981 година во Кичево и од другите културно научни средби на Македонците муслумани), 173–182. Скопје: Културно научни манифестации на Македонците муслумани. Дрвошанов, Васил 2013. Кон роднинската терминологија на горанскиот говор. Скопје: Бата прес. Иванова, Олга 2014. Речник на имињата на населените места во Р. Македонија (б, ѓ, е, џ, н, р, т, ќ, у, ф, х, ц, ѕ, ј). Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“. Илиевски, Петар Хр. 2010. „Периодизација во историскиот развој на македонскиот јазик“. Меѓународен македонистички собир, Реферати од научниот собир одржан 29–31 август 2008 г. во Охрид, 89–100. Скопје: Филолошки факултет „Блаже Конески“. Лиманоски, Д-р Нијази 1993. Исламизацијата и етничките промени во Македонија. Скопје: Македонска книга. Трубачев, О. Н. 1959. История славянских терминов родства и некоторых древнейших терминов общественного строя. Москва: Академия наук СССР, Институт славяноведения, Издательство Академии наук СССР. Штепан, Ханс-Лотар 2005. Македонскиот јазол. Идентитетот на Македонците прикажан на примерот на Балканскиот сојуз (1978–1914). Скопје: Аз-буки.

Проф. д-р Васил Дрвошанов

КОЦИ SOSE - ПРВИОТ МИНИСТЕР ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ НА АЛБАНИЈА, ИМА ЗАСЛУГА ЗА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО АЛБАНИЈА

Основно образование завршил во родното место Негован, Леринско, Егејска Македонија., а гимназија завршил во Солун. За едно со неговото семејство се преселил во Корча, Албанија, во 1930 година. Таму влегол во редовите на комунистичката партија и бил еден од нејзините најактивни членови на подрачјето на Корча. Тој од 1937 год. бил познат како почитуван лидер, а со оглед на неговото македонско потекло бил поддржуван и од Југословените. За време на Втората светска војна бил еден од раководителите на комунистичкото движење во Албанија, додека во мај 1944 година бил избран за заменик-претседател на Високиот совет на Албанија, и унапреден во генерал-поручник. Веднаш после ослободувањето застанал на чело на Министерството за внатрешни работи, како и еден од основачите на албанската тајна служба. Исто така бил член на Политбирото и пратеник во собранието. Тој е човекот, кој

бил најтесно поврзан со комунистичките лидери на Југославија и близок политички соработник на Енвер Хоџа. Сето тоа се променило по прекинувањето на дипломатските односи меѓу Југославија и СССР со донесената Резолуција на Информбирото во јуни 1948 година. Тоагаш биле нарушиени и односите меѓу Албанија и Југославија, поради што Sose бил тргнат од функцијата началник на МРВ. Наскоро по посетата на Москва од Енвер Хоџа (28 ноември 1948 година) Кочо Sose бил уапсен и суден на таен процес, на 11

мај 1949 година. Процесот се водел за неговата група соработници Темелко Кристо, Панди Кристо, Нести Керенци. Притоа, Sose бил суден од воен суд кој му изрекол смртна казна, пошто на 11 јуни 1949 билобесен. Тие се товареле како соработници на групата на троцкистите на Тито, кои преговарале за тоа Албанија да стане република во југословенската федерација и др. Некои од нив како Кочи Sose, Панди Кристо и други беа осудени на смрт без да се дознае вистината дали работеле за добро или за лошо на Албанија. До ден денес не се знае каде е неговиот гроб. Советскиот новинар Аркадиј Јаневски, кој го следел процесот против него, го описал така: „Кочи Sose, тој е мал маж кој спојува сверство и малодушност на чакал. Се смета дека заслуга на видните партииски функционери на некогашната Комунистичка партија, Коци Sose, Панди Кристо и др. кои биле по потекло Македонци, е зачувување правото на образование на мајчин македонски јазик за македонското национално малцинствово Мала Преспа и оставање на работа на македонски учители од Македонија да ги учат Македонците во Албанија, како и оставањето на работана Никола Беровски по истерувањето на македонските учители во 1948 година“.

Магистер по историски науки Естела Ѓурѓај

Поет

Поет кој рекол дека е
лесно да се биде зошто сите не стануваат поети, кога е така лесно
Поет е тој што пишува со срце
Поет е тој што на сè му дава име
Поет е тој што симнува камења од планината
Поет е тој што водата од реката ја суши
Поет е тој што облаците од небо ги симнува
Поет е тој што брановите од морето ги брише.

Те чекав

Те чекав кај секоја птица преселница
И секоја вечер плачев сама
На месечината ѝ кажував дека ми недостигаш
Те чекав при секоја зора
Но никој не ми зборува за тебе
Те чекав во секое зајдисонце
Но чекањето во кошмар се претвори
Те чекав со секој брод што пристигнуваше
И секогаш кога луѓе се симнуваа
Јас плачев
Чекав на секое писмо
Да го видам твојот ракопис
Се сеќавав на старото време
каде за иднината немаше место
Те чекав во секој сон

Со надеж дека ќе дојдеш еден ден
Те чекав на песокот
Изгубена во морските бранови
Те чекав како што
кукавицата чека да ја прекине песната
Те чекав како што земјотресот чека да го сруши светот
Те чекав како што иселеникот чека да ја види мајка си
Тоа чекање исчезна
Заедно илјадници спомени
Сè заврши од моето долго очекување

Нема како прагот од вратата

По едни години на гурбет една рака на врата чука станува да одвори мајкна стара вика стариот од оцак

Кој е старице?

Едно младо дете е ор стар ох колку го руши болеста на срцето кога мајката не го позна на име „како те викат тебе море син?“

На вистина името моје Сотир станува стариот од киошот синон внатре го викана, гореше синот од тага кога на таткото гушкаше

Ох колку многу си сменат?

Колку бори ти се зголемени како мори мајко не ме држа на ум нејзе не ми се веруваше дека си син мој ти многу си менат

Ох овој гурбет црцето ми го има стопено душата ми го има попарено прагот од вратат не имам забараено

Фидана Кулханциу

Издавач: **Македонско друштво “Илинден” – Тирана**
Главен и одговорен уредник: **Никола Ѓурѓај**
Заменик на главен и одговорен уредник: **Незир Меча**
Лектура: **Естела Ѓурѓај**
Компјутерска обработка: **Тримакс - Тирана**
Печати: **ДСИ - Тирана**
Фотографии: Архива на МКД “Илинден” - Тирана и
редакцијата
Редакција:
1. Ариана Шутку – Тирана
2. Фидана Кулханциу – Тирана
3. Ламбе Шатровски – Македонија
4. Нико Китани – Мала Преспа
5. Ули Халилај – Голо Брдо
6. Цветан Богдановски – Горно Крчиште
6. Алдана Лоровска – Врбник
7. Бесим Мемишај – Гора

Контакт:
0692401778 АЛ
Адреса: ул. „Михал Грамено“ 183 - Тирана, Албанија
e-mail: drustvo.ilinden.tirana@live.com
Web: www.ilinden-tirana.com
www.vesnik-ilinden.com

Весник Илинден - Сите права се загарантирани.
За умножување, изнајмување и соопштување
на јавноста во било која форма, вклучувајќи
го и интернет, како и за преработка на дел или
во целост на ова издание, потребно е писмено
одобрение од издавачот.

A photograph of the archaeological site of the Roman bath complex in Heraclea, Bitola, Macedonia. The image shows the stone walls and brick foundations of the structures, with red brick pavers scattered across the ground. In the background, there is a modern fence, some utility poles, and tall poplar trees under a clear blue sky.

Хераклеја - Битола
Македонија